

Jeopolitik Açıdan Kıbrıs Adası ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

The Island of Cyprus and The Turkish Republic of Northern Cyprus from a Geopolitical Point of View

Mesut DOĞAN¹

¹İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Coğrafya Bölümü, İstanbul, Türkiye

Hakan BOSTAN²

²İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Coğrafya Ana Bilim Dalı, Doktora Mezunu,
İstanbul, Türkiye

Öz

Kıbrıs, Akdeniz’de bulunan en büyük üçüncü adadır. Adanın yerleşme tarihi İlk Çağ’a kadar uzanmaktadır. Adanın %35,04’ünü Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti, %59,56’sını ise Güney Kıbrıs Rum Yönetimi oluşturmaktadır. Kıbrıs Adası, Doğu Akdeniz’de stratejik bir konumda bulunmaktadır. Jeopolitik açıdan Kıbrıs Adası ve özelde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti önemli bir ülkedir. Dünya’nın en karışık Orta Doğu ve Afrika ülkelerine yakınlığı, yeni keşfedilen doğal gaz kaynaklarının bulunması nedeniyle adanın jeopolitik önemi her geçen gün artmaktadır. BM örgütünün 2004 yılında adayı tek devlet olarak birleştirme çabaları Rum tarafının halk oylamasını kabul etmemesi nedeniyle sonuçsuz kalmıştır. Sonuç olarak; Kıbrıs Adası’nın BM kontrolünde “yeşil hat” ile ayrılması, Türkiye dışında hiçbir ülke tarafından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin tanınmaması, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’nin iki toplum arasındaki anlaşmazlıklara rağmen Avrupa Birliği’ne Kıbrıs Cumhuriyeti adıyla girmesi en önemli sorunları oluşturmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile birlikte bu sorunları çözmek maksadıyla gerek BM örgütü gerekse uluslararası diğer örgütlerle etkin siyaset yürütmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, jeopolitik, coğrafi konum, coğrafya

ABSTRACT

Cyprus is the third largest island in the Mediterranean. The settlement history of the island dates back to prehistory. The State of the Turkish Republic of Northern Cyprus constitutes 35.04% of the island, and the Greek Administration of Southern Cyprus constitutes 59.56%. The Island of Cyprus is located in a strategic position in the Eastern Mediterranean. In terms of geopolitics, the Island of Cyprus and in particular the Turkish Republic of Northern Cyprus is an important country. Its geopolitical importance is increasing day by day due to its proximity to the world's most chaotic Middle Eastern and African countries and the existence of newly discovered natural gas resources. The UN organization's efforts to unite the island as a single state in 2004 failed because the Greek side did not accept the referendum. In conclusion; the separation of the island of Cyprus with a "green line" under UN control, the non-recognition of the Turkish Republic of Northern Cyprus by any country other than Türkiye, and the entry of the Greek Administration of Southern Cyprus into the European Union under the name of Republic of Cyprus, despite the disagreements between the two communities constitute the most important problems. The Republic of Türkiye, together with the Turkish Republic of Northern Cyprus, should pursue effective policies with both the UN organization and other international organizations in order to find solutions to these problems.

Keywords: Cyprus, The Turkish Republic of Northern Cyprus, geopolitics, geographical location, geography

Giriş

Kıbrıs, Doğu Akdeniz’in en büyük, Akdeniz’in üçüncü büyük adasıdır. Ada, bulunduğu coğrafi konum açısından stratejik bir öneme sahiptir. Adanın yerleşme tarihinin avcı ve toplayıcı grupların bulunduğu tarih öncesi dönem olan MÖ 10.000 yıllarına (Mezolitik Çağ’ın sonuna) kadar gittiği sanılmaktadır. Adada gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda MÖ 9000 sonlarına yani Neolitik Çağ’a (MÖ 8500–3900) ait ilk izlere rastlanmıştır. Adaya ilk olarak Anadolu ve Suriye’den gelen insanlar adanın kıyılarında yerleşimi tercih etmişlerdir (Çelik, 2024; Özkul vd., 2021, s. 22).

Kıbrıs Adası’nın 9.251 km² yüzölçümünün; %35,04’ünü (3.241,68 km²) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), %59,56’sını (5.509 km²) Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ve %5,4’ünü ise iki ülkeyi ayıran ara bölge yani “yeşil hat” (244,04 km²) ile İngiliz üstlerinin (Dikelya ve Ağrotur) bulunduğu bölgeler (256,01 km²) oluşturmaktadır (İlseven vd., 2021, ss. 6-7). Kıbrıs Cumhuriyeti 1960 yılında kurulmuş ve Lefkoşa ülkenin başkenti olmuştur. 20 Temmuz 1974’te gerçekleştirilen Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında ise başkent ikiye bölünmüştür. Lefkoşa şehrinin kuzeyi KKTC’nin, güneyi ise GKRY’nin toprağı olarak kabul edilmiştir. Lefkoşa hem KKTC’nin hem de GKRY’nin başkentini oluşturmaktadır (Şekil 1). Kovacı ve Kapan (2022, s. 418) çalışmasında Lefkoşa’nın ikiye ayrılmasının ve kaynaklarının eşit olarak kullanılmasının iki devletli çözümde simgesel bir anlamı olduğunu ileri sürmüştür.

Geliş Tarihi/Received 13.07.2024
Kabul Tarihi/Accepted 04.06.2025
Yayın Tarihi/Publication 30.06.2025
Date

Sorumlu Yazar/Corresponding author:
Hakan Bostan

E-mail: akadem118@yahoo.com

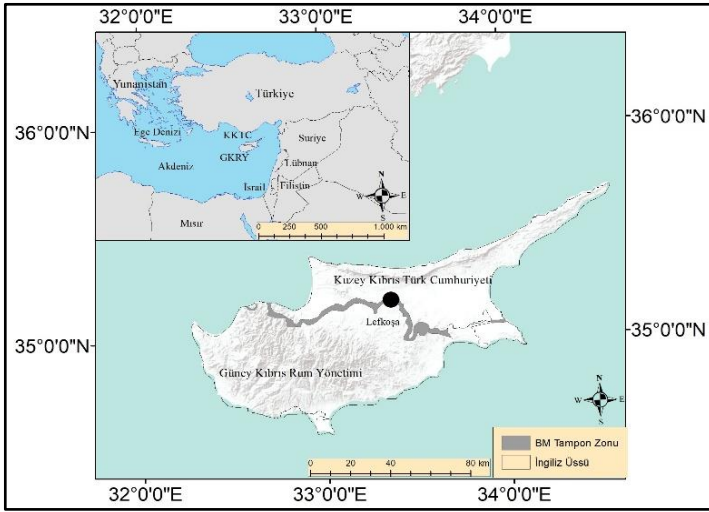
Cite this article:

Doğan, M., & Bostan, H. (2025).
The island of Cyprus and the Turkish
Republic of Northern Cyprus from a
geopolitical point of view. *Eastern
Geographical Review*, 30(53), 83-95.

Content of this journal is licensed under a Creative
Commons Attribution-Noncommercial 4.0
International License.

Şekil 1
Kıbrıs Adası'nın Lokasyonu.

Kıbrıs Adası, bulunduğu coğrafi ve jeopolitik konumu nedeniyle Akdeniz, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'yı kontrol altına alınabilecek bir üs konumuna sahiptir. Bu nedenle belli dönemlerde başta Hititler olmak üzere; Mısır, Asur, Fenike, Pers, Roma, Bizans, Osmanlı, Venedik, İngiliz vb. ülkelerin egemenliğinde kalmıştır. Kıbrıs Adası'na hâkim olan devletler için Kıbrıs Adası aynı zamanda Anadolu, Lübnan, Suriye, Mısır hatta Irak ve İran'a kadar geniş bir coğrafi bölgeyi kontrol etmesine imkân sağlamaktadır (Atasoy, 2011, ss. 31-32).

Kıbrıs Adası ve özelinde KKTC hem stratejik hem de jeopolitik yönden önemli bir konumda bulunmaktadır. Bu çalışmada; Adanın coğrafi konumu ve jeopolitik önemi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti perspektifinden coğrafi bakış açısıyla ortaya koyulmuştur.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemi olarak doküman analizinden faydalanılmıştır. Çalışmada ikincil veriler olarak bu konudaki yayınlardan ve istatistiklerden faydalanılmıştır. Tespit edilen veriler şekil (harita) ve tablolarla sistematik hale getirilmiştir. Bu çalışma gerçekleştirilirken fiziki ve beşerî coğrafi unsurlar ile jeopolitik teoriler de dikkate alınarak sonuca ulaşılmıştır.

Bulgular

Coğrafi Konum

Coğrafi konum bir ülkenin veya bir bölgenin dünya üzerindeki yerini, önemli yollara ve denizlere göre konumunu, komşuları ile etki alanındaki diğer ülkelerle olan konumunu ifade etmektedir. "Coğrafi konum, sahip olunan yerin, dünya ölçeğindeki ekonomik, siyasal, kültürel ve stratejik değerini ifade eder. Toprak büyüklüğüyle birlikte ele alınan coğrafi konum, bir ülke için sahip olunan doğal ortamın beşerî değerini yansıtır" (Hacısalıhoğlu, 2006, s. 8). Coğrafi konum matematik (mutlak) ve özel (göreceli) konum olarak ikiye ayrılmaktadır.

Kıbrıs Adası'nın Matematik Konumu

Kıbrıs Adası matematik konum olarak; 34° 33' ve 35° 42' kuzey paralelleri ve 32° 14' ve 34° 36' doğu meridyenleri arasında yer almaktadır. Bu matematik konum nedeniyle "yarı kurak" olarak adlandırılan (makro iklim sınıflandırılmasına göre) iklim kuşağında bulunmakta, Akdeniz havzasında bulunmasından dolayı da Akdeniz iklimi yaşamaktadır.

Kıbrıs'ın matematik ve özel konumuyla birlikte iklim koşulları da çok önemlidir. Kıbrıs'ın yerleşim yeri olarak tercih edilmesinde ikliminin önemli yeri bulunmaktadır. Kıbrıs'ta yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise ılık ve az yağışlı geçmektedir. Kuzey Kıbrıs'ın 1991-2020 yılları arasında yıllık ortalama hava sıcaklığı 19,5°C (ortalama en yüksek 25,1°C, en düşük ise 14,4°C) olup, en sıcak ay Temmuz en soğuk ay Ocak ayıdır. 2023 yılında ortalama hava sıcaklığı 20,2°C olarak gerçekleşmiştir. Kuzey Kıbrıs'ın toplam yağış normali 1941-1970 yılları arasında 402,8 mm iken, 1991-2020 yılları arasında ise 387,1 mm'ye düşmüştür. 2023 yılında yıllık toplam yağış miktarı ise 395,8 mm'dir. Kıbrıs'ta yaz ayları ortalama 12 saati güneşli geçmektedir (İlseven, 2020, s. 68; İlseven vd., 2021, s. 37; KKTC İstatistik Kurumu, 2025a; KKTC Meteoroloji Dairesi, 2025). "1878'den 1980'lere kadar geçen yüz yıl içinde ada üzerine düşen yıllık yağmur miktarı yüzde 20 oranında azalmıştır" (Kumcuoğlu, 2022, s. 24). Kıbrıs Adası Anadolu toprakları gibi her zaman yerleşmeye uygun, iklim ve uygun arazi yapısı nedeniyle de tarım yapmaya müsait bir konumda yer almıştır. Bu nedenle ilk çağdan bu yana yerleşim yeri olarak tercih edilmiştir.

Kıbrıs Adası'nın Özel Konumu

Kıbrıs Adası özel konum yönünden ise, üç kıtanın ortasında (Avrupa, Asya ve Afrika) bulunmakta olup, kültürel ve politik yönden Avrupa'ya daha yakın durumdadır (İlseven, 2020, s. 7). "Kıbrıs matematik ve özel konumu bakımından büyük üstünlüklere sahiptir" (Koday, 1998, s. 427). Ada, kuzeyde Türkiye, doğuda Suriye, güneydoğuda Lübnan, İsrail, Filistin ve güneyde Mısır ile denizden komşudur. Kıbrıs Adası, kuş uçuşu Türkiye'ye 70 km, Suriye'ye 102 km, Lübnan'a 165 km, Mısır'a 347 km ve Yunanistan'a 835 km uzaklıktadır. Kıbrıs Adası'nın görüldüğü gibi en yakın olduğu ülke Türkiye'dir. "Dünya anakıtası içinde merkezi bir konuma sahip bulunan Kıbrıs, Girit ile birlikte su geçiş yollarının da kesiştiği bir hat üzerindedir. Asya ve Avrupa'yı ayıran Boğazlar ile Asya ve Afrika'yı ayıran Süveyş Kanalı arasında yer alan Kıbrıs aynı zamanda Avrasya-Afrika bağlantısının en önemli su havzaları olan Körfez ve Hazar Havzaları ile Aden ve Hürmüz su yollarının da nabzını tutacak sabit bir üs ve uçak gemisi konumundadır" (Davutoğlu, 2003, s. 175). Kıbrıs Mısır'ın Süveyş kanalına yakınlığı nedeniyle jeostratejik ve jeopolitik yönden önemli bir adadır. Tarihte Mısırlılar, Venedikliler, Romalılar, Osmanlı İmparatorluğu ve İngiltere gibi güçlü ülkelerin kontrolünde bulunmuş olan Kıbrıs, Akdeniz ve Orta Doğu nedeniyle de askeri bir ada olması nedeniyle stratejik yönden oldukça önemlidir.

Kıbrıs Adası, yeraltı ve yerüstü kaynaklarının yetersiz olmasına rağmen jeopolitik ve jeostratejik önemi nedeniyle çoğu ülkenin çıkar çatışma alanı haline gelmiştir. Bunda üstün gelen devletler adaya hâkim olmuş veya vergiye bağlamışlardır. Kıbrıs Adası,

Kıbrıs Adası'nın Beşerî Coğrafya Özellikleri

Kıbrıs Adası'nın Kısa Bir Tarihi

Kıbrıs'ta hüküm süren Hitit ve Mısır belgelerinde ilk verilen ismin "Alasya" olduğu, Anadolu'dan gelen ilk halkın "Eteocypriot" olduğu bilinmektedir. Kıbrıs Adası'nda hüküm sürmüş devletler kronolojik olarak Tablo 1'de gösterilmiştir. Adaya ilk hâkim olan devlet Hititler olmuştur (MÖ 1320-1200). Hititlerin adaya nüfusu MÖ 15 yüzyıla kadar gitmektedir. Sonrasında ada eski Mısırlılar (MÖ 1450) tarafından kontrol altına alınmış, daha çok Kıbrıs'ın himaye altına alınması şeklinde gerçekleşmiştir. Bu nedenle Tablo 1'de gösterilmemiştir. Kıbrıs Şehir Krallıkları döneminde (MÖ 1200-

1100) Mısırlılar ile Grek Kolonilerin (Aka ve Dor) etkisi altına girmiştir. Kıbrıs Adası, MS 649 tarihinde Arap ordusunun akını sonrasında kalıcı olarak Arapların hakimiyetine geçmiştir. Kıbrıs Adası 964 tarihine kadar hem Arapların hem de Bizanslıların müşterek hakimiyetinde kalmıştır. Kıbrıs Adası belli dönemlerde şehir krallıkları tarafından yönetilmiştir. Luzinyan döneminde (1192-1489) önce Cenevizliler (1373-1426), sonra Memlûkler (1426-1489) adaya yerleşmeyip sadece adayı vergiye bağlamışlardır (Çelik, 2024; Çivi, 2004, s. 332; Erdönmez, 2005, ss. 2-3; Güney, 2002, ss. 18-19; Öztürk, 2022, s. 299; Şimşek vd., 2021, ss. 40-44).

Tablo 1

Kıbrıs Adası'na Hâkim Olan Devletler (Çelik, 2024; Esmer, 1975; Güney, 2002; Hasgüder, 2018; Özkul vd., 2021)

Yıllar	Devletin Adı	Yıllar	Devletin Adı
MÖ 1320-1200	Hititler	395-1184	Bizans İmparatorluğu
MÖ 1200-1100	Kıbrıs Şehir Krallıkları	1184-1191	Kıbrıs İmparatorluğu (İsak Komnen)
MÖ 1100-709	Fenikeliler	1191-1191	İngiliz Krallığı
MÖ 709-548	Asurlar	1191-1192	Templer Şövalyeleri
MÖ 548-525	Eski Mısırlılar	1192-1489	Lusignan Dönemi
MÖ 525-333	Persler	1489-1571	Venedikliler
MÖ 333-323	Makedonyalı İskender	1571-1878	Osmanlı İmparatorluğu
MÖ 323-58	Ptolemler ve Antigonlar	1878-1959	İngiliz Krallığı
MÖ 58-M.S.395	Roma İmparatorluğu	1960-1974	Kıbrıs Cumhuriyeti

Kıbrıs Adası, 1 Ağustos 1571 yılında Osmanlı İmparatorluğu tarafından ele geçirilmiştir. 1517'de Mısır ve 1522 yılında Rodos Osmanlı İmparatorluğu'na katılmışlardır. Kıbrıs Adası, 93 Harbi sonrasında 04 Haziran 1878 tarihinde imzalanan savunma antlaşması ile 1 Temmuz 1978'de imzalanan ek antlaşmayla İngilizlere kiralanmış, Birinci Dünya Savaşı sonunda 5 Kasım 1914 yılında İngiltere tarafından ilhak edilmiş, 24 Temmuz 2023 Lozan Antlaşması (madde 20-21) ile İngiltere'nin sömürgesi olarak tanınmıştır. Kıbrıs Adası, 307 yıl Osmanlı İmparatorluğu hakimiyetinde kalmıştır. 1955 yılında Kıbrıs'ın geleceği hakkında ilk kez İngiltere, Yunanistan ve Türkiye Londra Konferansında buluşmuşlardır. Bu konferansta, Türkiye'yi Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu temsil etmiştir. Türkiye ve Yunanistan Başbakanları 1958-1959 yıllarında Paris, Zürih ve Londra'da bir araya gelmiş, 11 Şubat 1959 Zürih, 19 Şubat 1959 Londra Antlaşması sonucunda 16 Ağustos 1960 tarihinde "Kıbrıs Cumhuriyeti" kurulmuştur. Garantör ülkeler olarak Türkiye'den 650 kişilik, Yunanistan'dan 950 kişilik asker adaya o gün çıkmıştır. EOKA terör örgütü (1952 yılında kurulan); Kıbrıs'ın Yunanistan ile bağlanma arzusunu (Enosis) gerçekleştirmek için Akritas Planı (Kıbrıs Türklerini imha planı) kapsamında ilk olarak 1 Nisan 1955 tarihinde Kıbrıslı Rumlar ile birlikte Kıbrıs Türklerine karşı silahlı eylemlere başlamış, 21 Aralık 1963 tarihinde ise Kanlı Noel olarak da bilinen saldırıyı gerçekleştirmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti yaşanan

bu olaylar neticesinde aslında 1963 yılından itibaren fiilen sona ermiştir. Kıbrıs Rumları ile Kıbrıs Türkleri 30 Aralık 1963 tarihinden itibaren "yeşil hat" ile fiilen ikiye ayrılmıştır. Bu gelişmeler üzerine Birleşmiş Milletlerin (BM) 04 Mart 1964 tarihli ve 164 sayılı kararı ile Barış Gücü askeri Kıbrıs Adası'na yerleşmiştir. Kıbrıs Türkleri (adanın %20 nüfusunu oluşturan) 21 Aralık 1963 yılından 20 Temmuz 1974 yılına kadar Adanın %3'ünü oluşturan enklavlarda veya dışa kapalı yerleşim bölgelerinde (55 adetten fazla) yaşamak zorunda (%25'i ise göçmen durumunda) kalmışlardır. 1968 yılında Kıbrıs Türklerine sınırlı bir seyahat özgürlüğü verilmiştir. 15 Temmuz 1974 tarihinde Yunanistanlı subayların Kıbrıs'ta darbe yaparak, Cumhurbaşkanı Makarios'u devirmeleri ve "Kıbrıs Elen Cumhuriyetini" kurmaları üzerine, 20 Temmuz 1974'te Türkiye garantör ülke olarak Kıbrıslı Türkleri korumak amacıyla Kıbrıs Barış Harekâtını gerçekleştirmiştir. Bu tarihten sonra ülke ikiye ayrılmış, ilk başta Kıbrıs Türk Federe Devleti 13 Şubat 1975 tarihinde, sonrasında ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 15 Kasım 1983 tarihinde kurulmuştur. Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş ilk Cumhurbaşkanı olmuştur (Alasya, 1975; Atakol, 2006; Altun, 2022; Çivi, 2004; Erdönmez, 2005; Koday, 1995; Koday, 1998). 1963-1983 yılları arasında Kıbrıs Türklerinin kurdukları yönetim biçimleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2

Kıbrıs Adası'nda Türk Yönetimleri-21 Aralık 1963-15 Kasım 1983 (Atakol, 2006, ss. 91-97)

Yıllar	Türk Yönetimi
21 Aralık 1963	Genel Komite
22 Aralık 1967	Geçici Kıbrıs Türk Yönetimi
21 Aralık 1971	Kıbrıs Türk Yönetimi
1 Ekim 1974	Otonom Kıbrıs Türk Yönetimi
13 Şubat 1975	Kıbrıs Türk Federe Devleti
15 Kasım 1983	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Kıbrıs Sorunu ve Son Siyasi Gelişmeler

Yunanistan'ın 24 Eylül 1954 tarihinde Kıbrıs halkının kendi kaderini kendisinin karar vermesi gerektiğini Birleşmiş Milletlere getirmesiyle Kıbrıs sorunu ilk kez uluslararası platformda gündeme gelmiş ve Türkiye de ilk kez Kıbrıs sorunu olduğunu kabul etmiştir. Bir önceki bölümde belirtilen konferans ve anlaşmaları o dönemde iktidarda olan Demokrat Partinin Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu başarı ile sürdürmüştür. İlk zamanlar statükoyu korumayı benimseyen Türkiye, sonra statüde değişiklik olacaksa adanın Türkiye'ye geri verilmesini, en son olarak da "taksim" tezini resmi görüş olarak benimsemiştir (Altun, 2022; Gürel, 2020). "Türkiye'nin Kıbrıs'ta statükocu bir anlayıştan taksim tezini savunan aktif bir politika izlemesinde sistemsel etkinin yanı sıra karar alma sürecinde büyük rol oynayan Fatin Rüştü Zorlu'nun algılaması önemli ölçüde etkili olmuştur... Fatin Rüştü Zorlu'nun yaptığı anlaşmalar sayesinde bugün Kıbrıs'ın kuzeyinde Türk Cumhuriyeti varlığını sürdürmektedir" (Altun, 2022, ss. 131-132).

Türkiye'nin ve BM Örgütünün çabaları sonucunda 2004 yılında hazırlanan Annan planı (bağımsız bir federal devlet) kapsamında 24 Nisan 2004 tarihinde gerçekleştirilen referandum sonucunda Türkler tarafından kabul edilmesine (%64,91 evet) rağmen, Rumlar tarafından ret (%75,85 hayır) edilmiştir. Referandum sonucu birleşme gerçekleşmemiş ama elde edilen kazanımda olmuştur: "Türkiye'nin ve KKTC'nin önüne haksız olarak çıkarılan uzlaşmasız suçlaması yumuşamış veya kendiliğinden ortadan kalkmıştır. Elbette ki bunlar uluslararası sahada elde ettiğimiz psikolojik kazanımlardır" (Akın, 2005, s. 50). Avrupa Birliği (AB) Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni "Kıbrıs Cumhuriyeti (The Republic of Cyprus)" adıyla 1 Mayıs 2004 tarihinde birliğe üye olarak kabul etmiştir. "Kıbrıslı Rumlar ise 1 Mayıs 2004 tarihinden geçerli olmak üzere 'Kıbrıs Cumhuriyeti' adı altında tüm adayı temsilen AB üyesi olmuştur" (Tepealtı, 2023, s. 87).

KKTC'yi Türkiye'den başka hiçbir ülke tanımamaktadır. Özbekistan'ın Semerkant ilinde 2022 yılında gerçekleştirilen Türk Devletleri Teşkilatı zirvesinde KKTC gözlemci üye olarak katılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti yaptığı bu hamle ile birlikte Kıbrıs Adası'nda tek çözümün KKTC'nin tanınması olduğunu göstermiştir. KKTC, Ekonomik İş Birliği Teşkilatı ile İslam İş Birliği Teşkilatı'nda "Kıbrıs Türk Devleti" adıyla gözlemci ülke olarak, Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi'nde (AKPA) "Kıbrıs Türk toplumu seçilmiş temsilcileri" ibaresi altında yer almaktadır (KKTC Dışişleri Bakanlığı, 2025).

Türkiye, KKTC'nin uluslararası platformda sarıh (açık) olmasa da zımni (üstü kapalı) bir şekilde tanınması anlamına gelen Tayvan Modeli'ni ABD veya diğer güçlü ülkeler tarafından gerçekleştirilmesini diğer bir tercih veya "geçiş modeli" olarak değerlendirmeli ve etkin bir politika sürdürmelidir (Arslan, 2005, s. 162; Kalaycı, 2004, s. 264; Karademir, 2021). Uslu (2022, s. 410) tarafından Kıbrıs'ta kalıcı çözüm sırasıyla; iki devletli çözüm (birincil hedef), federal bir çözüm (ikincil hedef) ve Tayvan modeli bir çözüm (üçüncü seçenek) olarak belirtilmiştir. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 50'inci yılında hazırlanan kitapta; 20 Eylül 2022 tarihinde BM 77'nci Genel Kurulu'nda Türkiye Devleti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından yapılan konuşmada Ada'da tek çözümün: Kıbrıs Türk halkının egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsünün kabul edilmesi yani iki devletli çözüm yolunun tek seçenek olduğu belirtilmiştir (Orallı ve ark., 2024, ss. 221-224). Ayrıca 20 Temmuz 2024 tarihinde gerçekleştirilen TBMM Genel Kurulunda kabul edilen teskerede KKTC'nin tanınması ve iki devletli çözümün tek yol olduğu bir kez daha dile getirilmiştir (Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 50. Yıl Dönümüne Dair Karar, 2024).

ABD'nin Yunanistan, Güney Kıbrıs ve İsrail ile güvenlik, savunma ve istihbarat alanında iş birliğini artırmak amacıyla hazırladığı "2025 Amerikan-Helen-İsrail Doğu Akdeniz Terörle Mücadele ve Deniz Güvenliği Ortaklığı Yasası" tasarısı Türkiye'ye karşı bir blok oluşumuna neden olacaktır. Ayrıca ABD'nin GKRY'ne koyduğu silah ambargosunu kaldırması durumunda ada tekrar silahlanmak durumunda kalacak, bu durum Türkiye ve KKTC için jeopolitik bir risk oluşturacaktır (URL 1).

Türk Cumhuriyetlerinden; Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan, Avrupa Birliği (AB) ile 4 Nisan 2025 tarihinde yapılan Semerkant Zirvesinde, Türk Dünyasının ortak çıkarları yerine ekonomik ve ulusal çıkarlarını dikkate alarak, BM Güvenlik Konseyi'nin KKTC'nin tanınmaması doğrultusunda aldığı 541 ve 550 sayılı kararlara bağlı kalacaklarını açıklamış ve GKRY'ye büyükelçi atamışlardır. Türkiye'nin, KKTC'nin Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) içerisinde gözlemci üye yapılması sonrasında tanınması yönündeki çabaları bu gelişmeler üzerine sekteye uğramıştır (Öztürk, 2025). Türkiye, bu konuda Türk Devletleri Teşkilatı'nı (TDT) acil olarak toplamalı ve hassasiyetini dile getirmelidir.

Kıbrıs Adası'nın İdari Coğrafyası

Kıbrıs'ın idari yapılanması ve yönetim şekli jeopolitik açıdan güçlü yönünü göstermektedir. Osmanlı İmparatorluğu tarafından ada ele geçirildiği ilk zamanlarda adaya eyalet statüsü verilmiştir. Lefkoşa, Mağusa, Girne, Baf ile Anadolu'dan Alanya, İçel, Tarsus ve Kozan (Sis) sancakları bu eyalete bağlanmıştır. Kıbrıs Eyaleti sekiz sancak ve 16 kazaya, kazalarda nahiye (bucak) ve köylere ayrılmıştır. İngiliz yönetiminde ada 6 kazaya (Lefkoşa, Mağusa, Girne, Baf, Limasol ve Larnaka) bölünmüştür. Kıbrıs Cumhuriyeti zamanında da 6 kaza yönetim şekli devam etmiştir. Kıbrıs Türk Federe Devleti kurulduğunda idari yönden 3 kaza (Lefkoşa, Gazimağusa, Girne) ile 7 nahiye (bucak) ayrılmıştır (Erengin, 2019, ss. 22-27; Şimşek vd., 2021, s. 54).

KKTC Anayasası'na göre ülke laik bir cumhuriyettir. Cumhurbaşkanı, Cumhuriyet Meclisi, Bakanlar Kurulu ile ülke yönetilmektedir. Anayasa'nın 116'ncı maddesine göre ülke idari bölümlere ayrılmıştır: "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ülkesi, merkezi yönetim kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik koşullara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre yasa ile belirlenen bölümlere ayrılır" (KKTC Anayasası, 1985). KKTC'de başkent Lefkoşa ile birlikte; Gazimağusa, Girne, Güzelyurt, İskele ve Lefke (2016) ilçeleri (kazaları) ile bu ilçelere (6 ilçe) bağlı on sekiz (18) belediye ve 12 bucak teşkilatı olmak üzere toplam 187 yerleşim yeri bulunmaktadır. 2008 yılında çıkan yasal düzenlemeyle köy tüzel kişiliği kaldırılmıştır (Çeliksoy, 2021, ss. 586-588; Engin, 2019, ss. 1-5; KKTC İçişleri Bakanlığı, 2025). Kıbrıs Adası'nın kuzey batısında yer alan Erenköy Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile karasal bağlantısı olmayan tek yerleşim yeridir. Erenköy'de 13 şehit mezarı bulunmaktadır. Erenköy, 08 Ağustos 1964'te Rum Milli Muhafız Ordusuna karşı bir direniş göstermiş, sonrasında köy sakinleri İskele ilçesinin Yeni Erenköy mahallesine taşınmışlardır.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nde (GKRY) Lefkoşa ile birlikte Mağusa (Ammochostos), Larnaka, Limasol (Lemesos) ve Baf (Pafos) olarak beş ilçe (district) ile toplam 415 yerleşim yeri bulunmaktadır (Statistical Service of Cyprus [CYSTAT], 2021).

Kıbrıs Adası'nın Nüfusu ve Göçler

Kıbrıs Adası'nın nüfusu ile ilgili bilgiler, 1831 yılında Osmanlı İmparatorluğu zamanında yapılan ilk genel nüfus sayımına kadar sadece seyyah, yabancı diplomat ve Osmanlı vergi defterlerinin incelenmesi ile yaklaşık olarak ortaya konulabilir. Tablo 3'te 1526 yılından 1881 yılına kadar adanın toplam nüfusu gösterilmiştir. Bu dönem arasında yaşanan salgın hastalıklar, çekirge istilası, depremler, yaşanan göçler nedeniyle nüfusta dalgalanmalar yaşanmıştır. Adanın Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethi öncesinde Venedikliler döneminde özellikle Karamanoğulları'nın hakimiyetindeki Orta Anadolu topraklarından adaya Türkler göç etmişlerdir. Adanın fethiyle birlikte Venediklilerden boşalan nüfusun ve köylerin iskanı maksadıyla toplam 5.720 hane halkı olmak üzere Anadolu'dan Kıbrıs Adası'na 30.000'e yakın Türk göç ettirilmiştir (Alasya, 1975, s. 84; Özarslan, 2007, s. 23; Özmen ve Özmen, 2018, s. 22; Şimşek ve ark., 2021, ss. 49-54). 1831 yılında II. Mahmut zamanında yapılan ve sadece erkek nüfusun sayıldığı ilk genel nüfus sayıma göre; 14.983 Müslüman, 29.223 Gayrimüslim toplam 44.206 erkek nüfusun adada yaşadığı bilinmektedir (Karal, 1943, s. 211). Adanın İngiltere sömürgesine geçtiği 1881 yılında yapılan nüfus sayımına göre toplam 186.173 kişinin, 137.631'ini Rum (%73,9), 45.458'ini Türk (%24,4), 3.084'ünü (%1,7) diğer uyruklular oluşturmuştur (Erdönmez, 2005, s. 8). Aslında 1877 yılında Ada'da Türk nüfusu daha fazlaydı: "Biz, 1877'de Kıbrıs'ı İngilizlere emanet ettiğimiz zaman, Yeşilada'nın [Kıbrıs Adası'nın] 210.000 nüfusundan 168.000'ni Türk'tü" (Kutay, 1975, s. 343).

Tablo 3

Kıbrıs Adası'nın Nüfusu-1526-1881 (Atasoy, 2011, s. 33. Erdönmez, 2004, s. 49; Erdönmez, 2005, s. 8; Karal, 1943, s. 211; Koday, 1995a, s. 33; Kutay, 1975, s. 343)

Yıllar	Nüfus	Yıllar	Nüfus
1526	180.000	1800	97.524
1540	197.000	1839	109.000
1570	200.000	1842	101.000
1600	250.000	1862	200.000
1777	84.000	1831	44.206 (Erkek)
1790	114.500	1877	210.000
1793	113.392	1881	186.173

Adanın İngiliz yönetiminde 10'ar yıllık zaman aralıklarında yapılan nüfus sayımlarında Rum nüfus Türk nüfusuna göre daha hızlı ve daha fazla artış göstermiştir. Tablo 4'te Ada'daki Rum, Türk ve diğer uyruklar gösterilmiştir.

Tablo 4

Kıbrıs Adası'nın Uyruklara Göre Nüfusu- 1881-1960 (Atasoy, 2011, s. 36; İlseven, 2013, s. 15; KKTC İstatistik Kurumu, 2025b, s. 19; Önal, 2020, s. 200; Statistical Service of Cyprus, 2021)

Yıllar	Rumlar	Türkler	Diğer Unsurlar	Toplam
1881	137.631	45.458	3.084	186.173
1891	158.585	47.926	2.775	209.286
1901	182.739	51.309	2.974	237.022
1911	214.480	56.428	3.056	273.964
1921	244.887	61.339	4.489	310.715
1931	276.572	64.245	7.142	347.959
1936	300.000	65.000	4.000	369.000
1938	310.070	66.459	-	376.529
1946	361.199	80.548	8.367	450.114
1960	441.656	104.942	26.968	573.566

Adanın İngiliz hâkimiyetinde kaldığı dönemde; 1936 yılında 300.000 Rum nüfusuna karşılık, 65.000 Türk ve yaklaşık 4.000 Ermeni yaşamaktadır (Önal, 2020, s. 200). 1960 yılında Türk nüfusu 104.942'ye, Rum nüfusu ise 448.861'e yükselmiş, Türk nüfusu 1881 yılına göre 2,3 kat, Rum nüfusu 3,26 kat artış göstermiştir. Bu dönemde Yunanistan'dan Rumlar adaya göç ederken, Türkler ise adadan Türkiye başta olmak üzere İngiltere, Avusturalya ve ABD'ye göç etmişlerdir (Atasoy, 2011, ss. 36-38).

Kıbrıs Adası'nda 1859-1974 yılları arasında Rum ve Türk nüfusun beraber yaşadığı karma köylerin sayısı Tablo 5'de gösterilmiştir. Rumların "Enosis" iddiası ile ilk kez 1931 yılında İngilizlere karşı ayaklanmaya başlaması ve bunu 1963 yılından itibaren artırması nedeniyle karma köylerin sayısı sürekli azalış göstermiştir. Günümüzde Ada ikiye ayrılmış olup, Türk ve Rumların birlikte yaşadığı tek köy olan Pile köyü "Yeşil Hat" içerisinde veya ara bölgede bulunmaktadır (Atakol, 2006, ss. 104-107).

Tablo 5
Kıbrıs Adası'nın Köy Sayıları-1859-1974 (Atakol, 2006, s. 107)

Yıllar	Türk ve Rumların Birlikte Yaşadığı Köyler	Yalnız Türklerin Yaşadığı Köyler	Toplam
1859	234	118	352
1911	230	85	315
1921	221	89	310
1931	202	88	290
1946	162	110	272
1960	102	130	232
1974	48	105	153

KKTC "İstatistik Yıllığı 2022" verilerine göre (1901-2011) KKTC'nin nüfus bilgileri (De-jure) Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6
KKTC'nin Nüfusu-1901-2011 (KKTC İstatistik Kurumu, 2025b, s. 19)

Yıllar	Tarih	Toplam	Sayısal Artış	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)
1901	31 Mart	51.309	3.383	0,7
1911	2 Nisan	56.428	5.119	1,0
1921	24 Nisan	61.339	4.911	0,8
1931	27 Nisan	64.245	2.906	0,5
1946	10 Kasım	80.548	16.303	1,5
1960	11 Aralık	104.942	23.722	1,9
1978	Nisan (Tarım Sayımı)	146.740	41.798	1,9
1996	15 Aralık	200.587	53.847	1,7
2006	30 Nisan	256.644	56.057	2,6
2011	4 Aralık	286.257	29.613	2,0

Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında iki toplum arasındaki nüfus mübadelesi sonuncunda ise yaklaşık 120 bin Rum ile 65 bin Türk nüfus değişimine tabi tutulmuştur (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2025). KKTC'de en son 2011 yılında yapılan Nüfus ve Konut Sayımına göre; başkent Lefkoşa'da 94.824, Girne'de 69.163, Güzelyurt'ta 18.946, Gazimağusa'da 69.741, İskele'de 22.492 ve Lefke'de 11.091 kişi yaşamaktadır (KKTC İstatistik Kurumu, 2011).

2012-2023 yılları nüfus projeksiyonlarına göre KKTC'nin nüfus bilgileri Tablo 7'de gösterilmiştir. 2021 projeksiyon nüfusuna göre toplam 18 belediyenin ilçe merkezleri nüfusu %60,6 olup, bu oran Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde kent nüfusunu göstermektedir (KKTC Devlet Planlama Örgütü, 2024; KKTC İstatistik Kurumu, 2025b). KKTC'nin 2019-2023 yılları nüfus projeksiyonları 11 Kasım 2024 tarihinde güncellenmiştir. Çok sayıda Kıbrıs Türkü de yurt dışında yaşamaktadır: Kıbrıslı Türklerin en fazla göç ettikleri ülkeleri; Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Birleşik Krallık, Kanada ve Türkiye oluşturmaktadır (KKTC Dışişleri Bakanlığı, 2025).

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin (GKRY) 2023 yılı nüfusunun 966,4 bin kişi olarak tahmin edilmektedir. 2021 yılında yapılan Nüfus ve Konut Sayımına göre nüfusu 923.381 olup %66,7'si (615.603) kentsel, %33'ü (307.778) kırsal özellik göstermektedir. Başkent Lefkoşa'nın nüfusu 350.035, Mağusa (Ammochostos) 54.318, Larnaka 155.765, Limasol (Lemesos) 262.157 ve Baf (Pafos)'ın ise 101.106'dır (CYSTAT, 202).

GKRY'nin 2021 yılı nüfusu 923.381 iken, aynı tarihte KKTC'nin nüfusunun 448.268 olduğu görülmektedir. Kıbrıs Adası'nın toplam nüfusunun ise 1.371.649 olduğu ve KKTC'nin nüfusu adanın toplam nüfusunun %32,7'sini oluşturmaktadır. GKRY'nin nüfusu son on yılda %9,9 artarken, KKTC'nin nüfusu %56,6 artış göstermiştir (CYSTAT, 2021; KKTC İstatistik Kurumu, 2025b; KKTC İstatistik Kurumu 2025c). KKTC'nin GKRY nüfusuna göre %42,4 daha fazla nüfusu artış göstermiştir. KKTC'nin artan nüfusu ve milli birlik ve beraberliğiyle birlikte jeopolitik açıdan güçlü yönünü göstermektedir.

Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında Türkiye'den KKTC'ye (Kıbrıs Türk Federe Devleti'ne) göçlerin ilki, 20 Temmuz 1974- 20 Ağustos 1975 tarihleri arasında Kıbrıs'ta görev yapan Türk Silahlı Kuvvetleri personeli ile şehit düşenlerin eş, çocuk, anne, baba ve kardeşlerine hak tanınan yurttaşlık kapsamında gerçekleşmiştir (Şahin ve ark., 2013, s. 2013). Kıbrıs Türk Federe Devleti ile Türkiye arasında Şubat 1975 tarihinde imzalan "Tarımsal İşgücü Protokolü" kapsamında 1975-1976 yılları arasında Türkiye'den KKTC'ye (Kıbrıs Türk Federe Devleti'ne) göç edenlerin ve 1975-1979 yılları arasında ise serbest göçmen olarak başvuran ve KKTC'ye yerleşenlerin sayısı 82.540 kişidir. Bu kişilerin %20-25'i ise bir yıl içerisinde Türkiye'ye geri dönmüşlerdir (Kurtuluş & Purkis, 2009, s. 60).

1974 ve 2006 yılları arasında toplam 141.634 kişi (Türkiye, GKRY, İngiltere, Bulgaristan, İran, Moldova, Almanya ve diğer) KKTC'ye göç etmiştir. Aynı zamanda 400 bine yakın Kıbrıslı Türk, dünyanın farklı ülkelerinde (Türkiye, İngiltere, Avustralya, ABD, Kanada ve diğer) yaşamaktadırlar (Atasoy, 2011, s. 46).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde en son nüfus sayımı 2011 yılında yapılmıştır. Nüfus sayımlarının sürekli yapılmaması ve bilgilerin sistematik olarak kaydedilmemesi nedeniyle milli politikaların belirlenmesi ve planlamaların uygulanmasında bazı sıkıntılar yaşanmaktadır (Çeliksoy, 2021, s. 589; Erengin, 2019, s. 13). Bu yüzden nüfus sayımlarının belli aralıklarla yenilenmesi gerekmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde iç göçler de yaşanmaktadır. Bu göçler daha çok kırsaldan kente doğru olan göçlerdir (Mor ve Çitçi, 2011, s. 237). Bunda tarım alanlarının küçülmesiyle birlikte özellikle hizmet sektörünün artış göstermesinin önemli bir etkisi bulunmaktadır. Ayrıca son zamanlarda kırsal alana yapılan yatırımlar nedeniyle köyden kente olan göçte azalmalar görülmektedir (İlseven vd., 2021, s. 60). Yaşanan bu iç göçler neticesinde, köyler boşalmakta, tarımsal üretim azalmakta, kentlerde ise çarpık kentleşme gibi sorunlar yaşanmaktadır (Atasoy, 2012, s. 284). Tarımsal üretimin artırılması maksadıyla su sorununun çözümü gerekmektedir. Kentleşme ile birlikte kırsal nüfusun azalış gösterdiği bilinmektedir. Tarımsal üretimin devamı nüfusun beslenmesi için önemlidir. Bu açıdan kırsal nüfusun korunması KKTC'nin jeopolitik açıdan önemli bir husustur.

Tablo 7*KKTC'nin Nüfus Projeksiyonları -2012-2023 (KKTC İstatistik Kurumu, 2025b; KKTC İstatistik Kurumu 2025c)*

Yıllar	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nüfus	297.608	306.368	320.884	331.432	339.478	351.965
Yıllar	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nüfus	372.486	420.556	419.810	448.268	462.747	476.214

Kıbrıs Adası'nın Kültürel Yapısı

Ada, jeopolitik konumu nedeniyle tarih boyunca hâkim olduğu devletler tarafından sürekli nüfus göçüne maruz kalmıştır. Adanın sürekli olarak farklı devletler tarafından el değiştirmesi ve farklı kültüre sahip olan devletlerin yerleşmesiyle birlikte etnik çeşitlilik artış göstermiştir (Atasoy, 2011, s. 31). Ada, Anadolu'ya en yakın konumda bulunması, kazılarda çıkan eserlerin Hitit medeniyetiyle benzerlik göstermesi nedeniyle daha çok Anadolu kültüründen etkilenmiştir (Koday, 1988, s. 421).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Ekonomik Özellikleri

Jeoekonomi, jeopolitiğin alt dallarından birisidir. Jeoekonomi kısaca; "yeryüzünde bulunan ülkelerin ekonomilerini inceleyen ve coğrafyası ile ekonomik gücü arasında bağlantı kuran bir bilim" dalıdır (Yılmaz, 2015, ss. 4-5). Bu bölümde KKTC'nin ekonomik özellikleri jeopolitik ve jeoekonomik açıdan incelenmiştir.

Adanın kuzeyinde yer alan KKTC Devleti, ekonomik açıdan bazı sınırlamalara maruz kalmaktadır. Ülke su kaynaklarının yetersizliği, üretim için ihtiyaç duyulan sanayi ürünlerin azlığı ve yetersizliği, enerji kaynaklarına ihtiyaç duyulması nedeniyle üretimde sıkıntılar yaşamaktadır. Coğrafi konumun etkisiyle turizm faaliyetleri yönünden zengin bir ülkedir. Ulaşım açısından deniz ulaşımı yeterli seviyede bulunmaktadır.

KKTC'nin başlıca geçim faaliyetlerini; tarım, hayvancılık, sanayi, ticaret ve turizm oluşturmaktadır. Tarım faaliyetleri; Mesarya Ovası'nda yaşanan su kıtlığından dolayı eskiden yetiştirilen; domates, biber, patlıcan gibi sebzeler yerine kuru tarım ile yapılan başta arpa olmak üzere, buğday ve yulaf gibi tahıllar ve yem bitkileri (fiğ, yonca vd.) üretimi iken, özellikle Güzelyurt ilçesinde ve ülkenin sulak bölgelerinde turuncgiller (narenciye) ve meyvecilik ile diğer üretilen ürünler ise zeytin, keçiboynuzu (harnup veya harup), üzüm, tütün, patates, enginar gibi sebzeler oluşturmaktadır. Toplam arazi dağılımının %56,71'ini tarımsal arazi (ormanlar %19,5 ve mera %4,95 arazi) ve ekilen arazinin (%55,61) de %43,03'ünü de tahıl arazisi oluşturmaktadır. Tarımsal arazinin %44,39'unu ekilemeyen arazi oluşturmaktadır. 2023 yılı itibarıyla başta küçükbaş hayvancılık (Koyun 298.441, Keçi 80.075 adet) ve büyükbaş (sığır 67,029 adet) hayvancılık olmak üzere kümes hayvancılığı da yapılmaktadır (Koday, 1995a, ss. 34-37; KKTC İstatistik Kurumu, 2025b).

Adanın orman varlığı ve bakır madeninin keşfi ile birlikte adanın önemi artmış, birçok devletin hakimiyetine girmiştir.

Aslında kereste ticareti ve bakır madeni haricinde önemli bir doğal ve ekonomik varlığı bulunmayan Kıbrıs Adası, asıl varlığını coğrafi ve jeopolitik konumuna, ticaret yolları ile stratejik bölgelerine olan konumu ile her dönem dikkat çekmiştir. Ada bazen depremler, kuraklık, susuzluk, hastalıklar (sıtma vb.) ve açlık ile de mücadele etmek zorunda kalmıştır (Gürel, 2020, s. 15; Kılıçbeyli, 2005, ss. 20-21). "Doğu Akdeniz'de ticaret yollarının üzerinde bulunan, zengin madenleri, sık ormanları ve ılıman iklime sahip olan Kıbrıs komşu ülkelerde kurulan kuvvetli devletlerin her zaman dikkatini çekmiştir" (Şimşek ve ark., 2021, s. 40).

KKTC, 396 km'lik kıyı uzunluğuna ve 8.780 km²'lik balıkçılık alanına (12 mile göre) sahip olmasına rağmen, balık avcılığı ve yetiştiriciliğinde yeterli seviyede değildir. Bunda alt yapı eksikliği (balıkçı barınakları, soğuk hava deposu, temiz su sorunu vb.), balıkçılığın sadece kıyı balıkçılığı olarak yapılması (küçük tekneler vb.), tüketim alışkanlıkları, ülkenin tanınmaması ve balıkçılık politikasının eksikliği en önemli sebepleri oluşturmaktadır. Bahsedilen bu sorunların giderilmesi maksadıyla; barınakların geliştirilmesi, büyük teknelerin alımı ve balıkçıların açık deniz balıkçılığına yönlendirilmesi, ülkenin tanıtımı ile yasakların kaldırılması ile etkin bir su politikası geliştirilmesi gerekmektedir (Üçışık Erbilin ve Şahin, 2014).

Kıbrıs'ın yarı kurak iklim kuşağında bulunması, artan nüfusu, küresel ısınmanın etkisi ile su sıkıntısı çekmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde iklim ve su kaynakları yerleşmelerin düzeninde önemli rol oynamaktadır. KKTC'nin kuzeyinde bulunan yerleşimler arazinin engebeli ve eğimin yüksek olması nedeniyle dağınık bir yerleşim, İç Ova'da bulunan yerleşimler ise kuraklık nedeniyle su kaynaklarının bulunduğu yerlerin yakınında toplu bir yerleşim yeri özelliği göstermektedirler (Atasoy, 2012, s. 268).

Çolakoğlu (2018) tarafından yapılan çalışmada; KKTC'de su konusunda yasal düzenlemelerin yeterli olduğu ama gözden geçirilmesi gerektiği, sulamada eski yöntemlerin kullanıldığı ve alt yapının yetersizliği, sulamanın daha çok yeraltı sularından karşılandığı (su potansiyelin %75,8'i yeraltı suları), aşırı su çekimi nedeniyle suların tuzlanmaya başladığı tespit edilmiştir. Ayrıca suyun ekonomik ve siyasi gücü olduğunu, ülkede mevcut çok sayıda üniversitenin bulunduğu, turizm sektörünün sürdürülmesi ve suya en çok ihtiyaç duyulan tarım sektörünün sürdürülmesi için hayati önemi bulunan ve ulusal güvenlik için kritik önemi bulunan KKTC Su Temin Projesiyle birlikte damla veya yağmurlama (modern) yöntemlerin uygulanmasının ve buna göre ürün çeşitliliği ve cinsinin belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir.

KKTC Su Temin Projesi (Barış Suyu Projesi) kapsamında; Mersin'in Anamur ilçesi Alaköprü Barajı'ndan ve Girne'nin Geçitköy Barajı'na, deniz yüzeyinden 250 metre derinlikte ve dünyada ilk kez uygulanan askıda boru hattı ile toplam 107 km uzunluğuna sahip boru hattı 7 Ağustos 2015 tarihinde tamamlanmış, ilk su akışı 24 Eylül 2015 tarihinde gerçekleşmiştir (İlseven vd., 2021; Kavıracı ve Tellioglu, 2016). Aslında bu proje Kıbrıs Cumhuriyeti zamanında da gündeme gelmiş ama Cumhurbaşkanı Makarios tarafından engellenmiştir: "Anadolu nehirlerinden boru vasıtasıyla deniz altından Kuzey Kıbrıs'a su getirilmesi planı gibi (ki böyle bir planın Birleşmiş Milletler tarafından hazırlandığı ve Makarios tarafından siyasi baskı vasıtası olur diye reddedildiği bilinmektedir)" (Manizade, 1975, s. 567). Yılda ortalama 60 milyon metreküp su Türkiye'den KKTC'ye taşınmaya başlamasıyla birlikte 50 yıllık içme ve kullanma suyu ihtiyacı karşılanmıştır. Kıbrıs ekonomisinde eğitimin önemli bir yeri bulunmaktadır. KKTC'de 24 üniversite (Atatürk Öğretmen Akademisi dahil) bulunmaktadır. 2023-2024 akademik yılında üniversitelerde okuyan öğrenci sayısı 108.190 kişiye (Türkiye Cumhuriyeti 49.049 ve diğer ülke öğrenci sayısı 44.539) ulaşmıştır (KKTC İstatistik Kurumu, 2025b; KKTC Milli Eğitim Bakanlığı, 2025). Eğitim ve turizm sektöründe yaşanan sıkıntıların giderilmesi ve gelen bu suyun bu iki sektör için önemi nedeniyle ileride ülke gelirinin daha da yükselmesi beklenmektedir (Şenol, 2020, s. 94). Zaman içerisinde bu suyun tarımsal üretimde kullanılmasıyla üretim çeşitliliği ve miktarı artış gösterecek, köyden kente olan göçü azaltacak, milli geliri ve istihdamı artıracak dolayısıyla KKTC'nin jeopolitik konumu güçlenecektir.

KKTC'de sanayi daha çok hafif sanayi yani tarım ve hayvancılıktan elde edilen ürünlerin işletildiği tesisler (gıda, tütün, içki vb.) şeklinde kendini göstermektedir. Ayrıca kâğıt, mobilya, ilaç, kumaş ve hazır giyim (ayakkabı vb.) fabrikaları da gelişme gösteren diğer tesislerdir (Gazioğlu, 2002, s. 518). KKTC ticari alanda ilişkilerini artırmaktadır. İthalat ürünlerinin değeri, ihracat ürünleri değerinden fazla olsa da Türkiye başta olmak üzere çok sayıda ülke ile ticaret gerçekleştirmektedir (Koday, 1995a, ss. 37-40). KKTC bir ada ülkesi olması nedeniyle doğal kaynaklarının yetersizliği ve yağış miktarının azlığı nedeniyle dışa bağımlı bir ülkedir (Gazioğlu, 2002, s. 518). KKTC dış ticaret açığı vermektedir (2023 yılı ithalat rakamı 2.817.262 bin ABD Dolar, ihracat rakamı ise 176.237,2 bin ABD Dolar). İhracat yaptığı ürünler; gıda ve canlı hayvanlar (Hellim peyniri [%34,2] vd.) (%69,1), mamul ürünler ve yenmeyen hammaddeler vb. iken, ithalat yaptığı ürünler ise makine ve ulaşım araçları (%27,5), Mineral yakıtlar, yağlar ve ilgili malzemeler (%17,3), mamul ürünler (%15,8), gıda ve canlı hayvanlar (%12,4) vb. oluşturmaktadır. İthalat yaptığı ülkeleri; Türkiye (%70), Birleşik Krallık (%6,6), Japonya (%4,3), Almanya (%2,8), Çin (%2,6), Birleşik Arap Emirlikleri (%1,9) vd. ülkeler; ihracat yaptığı ülkeleri ise, Türkiye (%72), Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (%10,3), Kuveyt (%4,1), Sudi Arabistan (%4,5), ABD (%2,5), Birleşik Arap Emirlikleri (%2,5) vd. ülkeler oluşturmaktadır (KKTC İstatistik Kurumu, 2025b). "Körfez ülkelerine [Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Umman, Kuveyt ve Bahreyn vb.] süt ürünleri, narenciye ve canlı hayvan ihracatı gerçekleştirilmektedir" (KKTC Dışişleri

Bakanlığı, 2025).

Ekonomik açıdan turizm, özellikle Kıbrıs'ın; temiz doğası, denizi, eğlence hayatı (kumar vb.), ılıman iklimi ve güzel plajlarıyla KKTC'nin gerçekleştirdiği yatırımlarıyla başı çeken faaliyetlerin başında gelmektedir. Adada farklı medeniyetlerden kalan tarihi eserler de turistleri çeken diğer bir unsurdur. KKTC güvenlik bakımında tercih edilen bir ülkedir. Ayrıca çok sayıda devlet ve özel üniversitenin varlığı da önemli bir husustur. Turistik tesisler, deniz turizme yönelik olarak büyük oranda Gazimağusa ve Girne'de bulunmaktadır. Her geçen gün tesisleşmeye bağlı olarak yapılan oteller ile yatak kapasiteleri artmaktadır. Gazimağusa'da bulunan Maraş Bölgesi'nin bir kısmı yerleşime kapalıdır. Burada dünyaca ünlü oteller bulunmasına rağmen Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında bu bölge yerleşime kapanmıştır. Ayrıca doğal ve tarihi eserlerin düzenlendiği günü birlik turlar yapılmaktadır. Ekolojik ve doğa turizm faaliyetlerinin artırılması sayesinde turizm 12 aya yayılarak, turizm gelirlerinin artmasına ve buna bağlı olarak jeopolitik ve jeoekonomik yönden önemini artıracaktır. KKTC'nin sadece Türkiye tarafından tanınması nedeniyle turistler Türkiye üzerinden Ercan Havaalanı ile limanlarına ulaşmaktadırlar. KKTC'yi tanıyan ülkelerin sayısı artıkça ve kapalı bölgenin (Maraş Bölgesi) yerleşime açılması durumunda jeopolitik yönden değeri daha da artacaktır (Koday, 1995a, ss. 38-39).

Kıbrıs Adası'na adını veren bakır, dünyadaki en eski madendir. Bakır madeninin dünyada 7000 yıldır kullanıldığı bilinmektedir. En eski bakır madeni kaynaklarından birisi de Kıbrıs Adası'nda bulunmaktadır (Maden Tektik Arama Genel Müdürlüğü [MTA], 2016, s. 4). KKTC'nin Lefke ilçesinde bulunan Bakır işletmesi ABD menşeli olan Kıbrıs Maden şirketi (Cyprus Mines Corporation-CMC) tarafından 1912-1974 tarihleri arasında işletilmiştir. Bu faaliyette bulunduğu sürece hem iş imkânı hem de ekonomik yönden bölgeye fayda sağlamıştır. Sonrasında çevreye verdiği zarar ve geride bıraktığı atık (10 milyon ton) ve hurdalar yüzünden eleştiri konusu olmuştur (Gertik, 2018, s. 9; İlseven vd., 2021, s. 94.). Kıbrıs'ta günümüzde en çok bulunan madenler; manganez, demir pirit, krom, mermer, alçıtaşı (gips), asbest, agrega ve bakır madeni üretiminden kalan yan ürün olan pirittir. Ayrıca taş ocaklarında yol ve inşaat yapımı için gerekli malzemelerin üretimi yapılmaktadır (İlseven vd., 2021, ss. 94-95).

KKTC, 1994 yılına kadar elektrik ihtiyacının büyük kısmını GKRY'den temin etmiştir. Teknecik bölgesindeki (1995-1996) Buhar Türbini Santrali 2003 yılına kadar ihtiyacı karşılamıştır. GKRY 1996 yılında KKTC'ye verdiği elektriği kesmiştir. Kalecik Elektrik Santrali 2003 yılında üretime başlamıştır. 2015 yılında Teknecik bölgesinde Dizel Santral üniteleri, Serhatköy'de 1 MW'lık Güneş Enerjisi Santrali kurulmuştur. 1996 yılında kurulu gücü 106 MW iken, 2015 yılında 301'e ve şu anda 409'a ulaşmıştır. 2011-2012 yıllarında yaşanan sıkıntı nedeniyle GKRY'ye elektrik enerjisi satılmıştır. KKTC, ihtiyaç duyduğu elektrik ihtiyacını kendi imkanlarla karşılamaktadır. Artan nüfus ve ekonomik gelişmenin etkisiyle elektrik ihtiyacı devamlı artmaktadır. Bu artan ihtiyacı karşılamak ve üretim güvenliği maksadıyla 100 MW daha kurucu güce ihtiyaç duyulmaktadır (Kıbrıs Türk Elektrik Kurumu, 2024). Bu kapsamda özellikle

yenilenebilir enerji kaynaklarının (güneş, rüzgâr vb.) artırılması gerekmektedir.

KKTC, ulaşım faaliyetleri açısından yeterli seviyededir. Ülkede kara yolu ağının büyük oranı asfalttır. Karayolu ulaşımı sol şeritten sağlanmaktadır. Türkiye ile Girne ve Gazimağusa limanından feribot ve deniz otobüsleri ile ulaşım sağlanmaktadır (Koday, 1995b: 51). Ercan Uluslararası Havalimanı 2012 yılında özelleştirilmiştir. Geçitkale Havalimanı ise ticari uçuşlara kapalıdır. Bilindiği gibi Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları karşılıklı olarak gidiş gelişlerde kimlik kartlarıyla seyahat edebilmektedirler. 2023 yılında KKTC'ye (Kıbrıs Türkleri hariç) 1.854.952 kişi giriş yapmıştır (Ercan Uluslararası Havalimanı %92, Girne, Gazimağusa ve Karpaz Limanı %8). 2023 yılında KKTC'ye Türkiye'den 1.523.336 kişi (Türk vatandaşları %82,1, diğer yabancılar ise %17,9) giriş yapmıştır (KKTC İstatistik Kurumu, 2025b). Kıbrıs Havayolları (Fly Kıbrıs Hava Yolları) 2023 yılında kurulmuş ve Türkiye ile uçuşlarına 16 Nisan 2023 tarihinden itibaren başlamıştır (Fly Kıbrıs Hava Yolları, 2024). Azerbaycan, Rusya Federasyonu ve Kırgızistan gibi ülkelerden KKTC'ye direk uçuşların yapılmasıyla ilgili uçak şirketlerinin talepleri olmasına rağmen BM Güvenlik Konseyi'nin KKTC'nin tanınmaması doğrultusunda aldığı kararlar (541 [1983] ve 550 [1984]) nedeniyle bu konuda bir ilerleme görülmemektedir.

Kıbrıs'ta İngiliz döneminde (1878-1960) adanın doğu-batı yönünde (Gazimağusa-Lefkoşa, Lefkoşa-Güzelyurt, Güzelyurt-Evrihu) 122,1 km uzunluğunda üç etap olarak (9 gar, 36 istasyon ve 104 demiryolu aracı) inşa edilen demiryolu, 1905-1951 yılları arasında işletilmiş, taşınan yolcu sayısı 7.348.643 ve taşınan yük miktarı 3.199.934 ton olarak gerçekleşmiştir. Demiryolu ulaşımı; ulaşımın ekonomik olmaması ve zarar etmesi, kara ulaşımı ile kara araçlarının artması neticesinde sonlandırılmıştır. KKTC'de Ulaştırma Bakanlığı tarafından hattın yeniden canlandırılması ile ilgili çalışmalar yapılırsa da sonuca ulaşmamıştır. Kıbrıs'ın jeopolitik önemi, turizm varlığı ve çok sayıda üniversite öğrencisinin KKTC'de yaşıyor olması nedeniyle özellikle kentlerin yer altı hafif yarlı sistemlerin inşasıyla eski hat boyunca yapılacak nostaljik gezilerin ve eski gar ve istasyonların rekreasyon faaliyetleri açısından değerlendirilmesi çok önemlidir (Şahin, 2023).

Doğu Akdeniz'de 1990'ların sonu ile 2000'lerin başında hidrokarbon kaynaklarının bulunduğu keşfedilmiştir. Kıbrıs Adası'nın bulunduğu yakın bölgede yaklaşık 8 milyar varil petrol rezervi olduğu değerlendirilmektedir. Doğu Akdeniz dünya petrol rezervinin %65,4'üne sahip olup aynı zamanda karışıklık ve çatışmalarında yoğun olarak görüldüğü Orta Doğu bölgesine en yakın konumdadır. "2000'li yıllardan itibaren Kıbrıs Adası dolaylarında zengin hidrokarbon yataklarının bulunması, Doğu Akdeniz'in önemini daha da artırarak Kıbrıs sorununun karadan denize taşınmasına sebep olmuştur" (Eker, 2020, s. 410). "Kıbrıs sorunu çözülmedikçe Doğu Akdeniz siyasi istikrara ve kalıcı barışa kavuşamaz. Sorun devam ettikçe bölgesel olmayan aktörlerin Doğu Akdeniz'deki varlığı ve etkinliği artacaktır" (Koç, 2022, s. 35). Kıbrıs Adası'nın Orta Doğu bölgesinde bulunması nedeniyle jeopolitik ve jeostratejik önemi her geçen gün artmaktadır.

GKRY'nin petrol arama ruhsat sahaları ilan etmeleri ve bu sahaların bazı alanlarda KKTC'nin TPAO'ya arama ruhsatı verdiği bölgelerle çakışması sıkıntılara neden olmaktadır. "Ukrayna ve Rusya krizinin yaşandığı günümüzde Batı'nın ucuz kan aradığı, yeni maceraları başlatmak için can attığı bir ortamda, KKTC'nin jeopolitik varlığının ve Doğu Akdeniz'deki Türk mevcudiyetinin değil gerileme, duraklamaya dahi tahammülü yoktur" (Gürdeniz, 2023, s. 261).

Avrupa ülkelerinin enerji ihtiyacı Doğu Akdeniz üzerinden geçmektedir. Bu nedenle Kıbrıs Adası'nın, Avrupa'nın güvenliğinin sağlanmasında, ekonomisinin geliştirilmesinde stratejik bir önemi bulunmaktadır (Atun, 2008, s. 7). Bu nedenledir ki Avrupa Birliği (AB) Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni "Kıbrıs Cumhuriyeti" adıyla AB'ye tam üye yapmıştır.

Jeopolitik Teorilere Göre Kıbrıs Adası'nın Önemi

Klasik Jeopolitik teoriler aynı zamanda hakimiyet teorileri olarak da bilinmektedir. Kıbrıs Adası'nın; hakimiyet teorilerinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Kıbrıs Ada'sı Kara Hakimiyet Teorisine göre "İç Kenar Hilal", Kenar Kuşak Hakimiyet Teorisine göre de aynı şekilde "İç veya Kenar Hilal" bölgelerden, Deniz Hakimiyet Teorisi ve Hava Hakimiyet Teorisine göre de bir ada devleti olması ve deniz ulaşım yolları ile kritik bölgeleri kontrol etmesi ve "stratejik bir platform" olması nedeniyle, denetim altına alınması gereken "kritik coğrafi bölge" yani stratejik hedef veya stratejik hedefleri kontrol eden jeopolitik ve jeostratejik önemli bir konuma sahiptir. Bu nedenle İngiltere hâlâ Kıbrıs Adası'nda bulunan iki üssünü sürdürmeye devam ettirmektedir (Eslen, 2004, s. 92; Tamçelik, 2011, s. 26).

Kıbrıs'ın jeopolitik teorilerde belirtilen önemli konumu nedeniyle Kıbrıs sorunu ortaya çıkmış olmakla birlikte bu sorun aynı zamanda Türkiye'nin bölgede güçlü bir ülke olmasının engellenmesi için de yaratılmıştır. "Kıbrıs sorunu, sadece adada yaşayan Türk ve Rum toplumu arasında yaşanan sorunu değil, Türkiye'nin bölgede güçlenmesini ve varlığını kabullenmek istemeyen güçlerin sürekli dünya gündeminde tutmaya çalıştığı bir meseledir" (Şimşek vd., 2021, s. 12). Kıbrıs Adası, Türkiye'nin güney sınırının ve ulusal güvenliğinin sağlanmasında, İngiltere ve ABD'nin ulusal çıkarları doğrultusunda Orta Doğu gibi belli bölgelere hakimiyetlerinde jeopolitik ve jeostratejik bakımından önemli bir merkez durumundadır (Önal, 2020, s. 205; Yamaner, 2019, s. 33). Kıbrıs, Büyük Orta Doğu Projesi'nde ABD'nin hâkim olmak istediği bir ada ve aynı zamanda "kilit bir konumda" bulunmaktadır (Kantarci, 2005, s. 208; Tansi, 2004, s. 253).

Kıbrıs Adası; jeopolitik ve jeostratejik bir konumda bulunması nedeniyle KKTC'nin tanınması ve Kıbrıs sorununun iki devletli çözüme kavuşturulması noktası dışında bir çözüm Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ve Türk toplumun geleceği için asla gerçek bir çözüm olmayacaktır. "Kıbrıs sorununun, iki devlete dayalı; iki toplumlu, iki bölge, adanın asli unsuru olan Türk Halkı'nın eşit siyasi haklarını ve Türkiye'nin fiili garantisini kapsayan bir siyasi yapıyı oluşturacak şekilde bir çözüme kavuşturulması Türkiye'nin ulusal güvenliğinin zorunlu kıldığı adil, kalıcı ve tarafları tatmin edecek bir çözümdür" (Atun, 2008, s. 6). Aynı şekilde Taşkıran

(2005, ss. 99-100) Türkiye'nin Kıbrıs sorununda izleyeceği politikayı; "iki toplumlu yapılanma", "iki egemen toplumun siyasi eşitliği" en son olarak da Türkiye'nin garantör ülke vasfının en azından Avrupa Birliği (AB) ülkesi olana kadar devam ettirilmesi gerektiğini belirtmiştir. KKTC Cumhurbaşkanı Ersin Tatar'da benzer bir şekilde BM Genel Sekreteri Guterres'in ev sahipliğinde 27-29 Nisan 2021 tarihlerinde Cenevre'de gerçekleşen toplantıda müzakerelerin başlayabilmesi için altı maddelik yazılı bir öneri sunmuştur: Özetle; BM Güvenlik Konseyi tarafından iki devletin eşit egemenliğine dair karar alınması, müzakerelerin başlaması ve güvenlik, mülkiyet, sınır düzenlemesi ve AB'yle ilişkilerin görüşülmesi, toplantılara garantör ülkeler ile AB'nin gözlemci olarak katılması, iki devletin birbirini karşılıklı tanınması, varılacak antlaşma metninin iki ülke tarafından referanduma sunulmasıdır (Orallı vd., 2024, ss. 218-219; T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2025).

Mustafa Kemal Atatürk, Hatay meselesi ile birlikte Kıbrıs'ı da hiçbir zaman ihmal etmemiş ve Kıbrıs'ta yaşanan sorunları yakından takip etmiştir: "20-22 Haziran 1938 tarihleri arasında Hamidiye zırhlısının Magosa'yı ziyareti gerçekleşmiş ve bu ziyaret Kıbrıs Türkleri arasında büyük bir coşkun ve heyecanın yaşanmasına sebep olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk'ün bir taraftan Hatay meselesi ile uğraşırken, diğer taraftan da Kıbrıs'ı ihmal etmediğini göstermesi, Ada'da yaşayan Türklerin Türkiye'ye olan bağlılıklarını bir kat daha artırmıştır" (Önal, 2020, s. 205). Atatürk, Kıbrıs'ın jeostratejik ve Jeopolitik önemini her zaman dikkate almış, Türkiye'nin güneyinde 1931 yılında icra edilen bir tatbikatta Türkiye'nin yeniden işgal edildiği ve Türk Ordusunun bu bölgede savunma gösterdiği düşünüldüğünde en önemli ikmal (destek) imkanının ne olduğu sorusuna kurmay subaylara sormuş ve yeterli cevabı alamamıştır. Bunun üzerine "Efendiler, Kıbrıs düşman elinde bulunduğu sürece bölgenin ikmal yolları tıkanmıştır. Kıbrıs'a dikkat ediniz. Bu ada bizim için önemlidir" cevabını vermiştir (Akin, 2005, s. 34). Kıbrıs'a yeni Türk harfleri ile basım yapacak ilk matbaa makinesi yine Atatürk tarafından Kıbrıs Türklerine hediye edilmiştir (Kumcuoğlu, 2022, s. 10).

Tartışma ve Sonuç

Kıbrıs Adası, bulunduğu coğrafi konum nedeniyle stratejik bir öneme sahip olup, uygun iklim şartları ve arazi yapısı nedeniyle de yerleşmeye müsait bir konumda bulunmaktadır. Bu nedenle ilk çağdan bu yana yerleşim yeri olarak tercih edilmiştir. Kıbrıs Adası, bulunduğu coğrafi ve jeopolitik konumu nedeniyle Akdeniz, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'yı kontrol altına alınabilecek bir üs konumuna sahiptir. Bu nedenle belli dönemlerde çeşitli ülkelerin egemenliğinde kalmıştır.

KKTC'yi Türkiye dışında hiçbir ülke resmi olarak tanımamaktadır. KKTC İslam İş Birliği Teşkilatı, Türk Devletleri Teşkilatı ve Ekonomik İş Birliği Teşkilatı'nda "Kıbrıs Türk Devleti" adıyla gözlemci ülke olarak, "Kıbrıs Türk toplumu seçilmiş temsilcileri" olarak da Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi'nde (AKPA) yer almaktadır. Türkiye, KKTC'nin uluslararası platformda sarıh (açık) olmasa da zımni (üstü kapalı) bir şekilde tanınmasına ağırlık vermelidir. Bu kapsamda, ABD

veya diğer güçlü ülkeler tarafından KKTC'nin zımni tanınması için "Tayvan Modeli" bir tercih olarak değerlendirilebilir. KKTC'nin dünya devletleri tarafından tanınması durumunda jeopolitik açıdan daha güçlü hale geleceği değerlendirilmektedir.

Türkiye; Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın, BM Güvenlik Konseyi'nin KKTC'nin tanınmaması doğrultusunda aldığı kararlara bağlı kalacaklarını açıklamaları ve GKRY'ye büyükelçi atamaları hususunda diğer Türk Cumhuriyetleri'nin de aynı şekilde tavır almamaları için Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) içinde etkin bir diplomasi yürütmelidir.

Türkiye, ABD'nin Yunanistan, Güney Kıbrıs ve İsrail ile güvenlik, savunma ve istihbarat iş birliğini artırmak amacıyla planladığı yasa tasarısı, tatbikatlar vb. faaliyetleri yakından takip etmeli, benzer karşı planları kendisine yakın dost ülkeler ile birlikte gerçekleştirmelidir.

Türkiye tarafından KKTC'ye su verilmesi ve diğer yardımların yapılmasına devam edilmelidir. Türkiye tarafından Kıbrıs'a elektrik verilmesi ile ilgili planların olduğu bilinmektedir. KKTC, Doğu Akdeniz'de stratejik ve jeopolitik açıdan önemli bir Türk Cumhuriyeti'dir. Türkiye her ne şekilde olursa olsun desteğini sürdürmeye devam etmelidir. KKTC gelecekte doğal ve beşerî kaynaklarını daha etkin kullanarak kendi kendine yetebilecek bir ekonomik sistemi oluşturması halinde jeopolitik açıdan daha güçlü hale gelecektir.

Kıbrıs Adası'nda kalıcı çözüm ancak iki devletli çözüm ile gerçekleşebilir. İki devletli çözüm dışında bir çözüm Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ve Türk toplumunun geleceği için asla gerçek bir çözüm olmayacaktır.

Kıbrıs Adası'nda; Türkiye, Yunanistan ve İngiltere garantör ülke olarak söz hakkına sahiptir. Avrupa Birliği'nin (AB) Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni "Kıbrıs Cumhuriyeti" adıyla AB'ye tam üye yapması, Kıbrıs üzerinde AB'yi etkin hale getirmiştir. Orta Doğu gibi çatışmaların ve sorunların yaşandığı, dünya üzerinde en fazla enerji kaynakların üretildiği bölgeye en yakın konumda bulunan Kıbrıs büyük güçlerin her zaman ilgi alanında olmuştur. Halen adada iki İngiliz üssünün bulunması bunun en açık göstergesidir. ABD'nin Büyük Orta Doğu Projesi'nde Kıbrıs önemli bir yer almaktadır. Doğu Akdeniz'de hidrokarbon rezervinin keşfedilmesi ve yakın zamanda üretimin başlayacak olması Kıbrıs'ın jeopolitik ve jeostratejik önemini daha da artırmıştır. Yani Kıbrıs'ta kalıcı bir çözüm her zamankinden daha zor ve karmaşık bir aşamaya gelmiştir.

Kıbrıs Adası'nın BM kontrolünde "yeşil hat" ile ikiye ayrılması, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türkiye dışında hiçbir ülke tarafından tanınmaması, iki toplum arasındaki anlaşmazlıklara rağmen Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin (GKRY) Avrupa Birliği'ne "Kıbrıs Cumhuriyeti" adıyla girmesi en önemli sorunları oluşturmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile birlikte bu sorunları çözmek amacıyla gerek BM örgütü gerekse uluslararası diğer örgütlerle etkin siyaset yürütmelidir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir-H.B.; M.D.; Tasarım- H.B.; Denetleme- H.B.; M.D.; Kaynaklar- H.B.; M.D.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi- H.B.; M.D.; Analiz ve/veya Yorum- H.B.; M.D.; H.Z.; Literatür Taraması- H.B.; M.D.; Yazıyı Yazan- H.B.; Eleştirel İnceleme- H.B.; M.D.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept- H.B.; M.D.; Design- H.B.; Supervision- H.B.; M.D.; Resources- H.B.; M.D.; Data Collection and/or Processing- H.B.; M.D.; Analysis and/or Interpretation- H.B.; M.D.; Literature Search- H.B.; M.D.; Writing Manuscript- H.B.; Critical Review- H.B.; M.D.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Akın, V. (2005). Kıbrıs sorununun ortaya çıkışı ve gelişmeler. Ş. Kantarcı (Der.), *Kıbrıs laboratuvarı* içinde (1. baskı, ss. 33-53). Alfa Akademi.
- Alasya, F. (1975). Kıbrıs'ın dün, bugün ve yarını. D. Manizade (Ed.), *Kıbrıs dün, bugün, yarın içinde* (ss. 83-94). Yaylacık Matbaası.
- Altun, A. (2022). *Türkiye'nin Kıbrıs politikasında Fatin Rüştü Zorlu etkisi: Lider düzeyi analizi*. Orion Kitabevi.
- Arslan, E. (2005). 17 Aralık sonrası Kıbrıs gözden çıkarıldı mı? Ş. Kantarcı (Der.), *Kıbrıs laboratuvarı* içinde (1. baskı, ss. 145-162). Alfa Akademi.
- Atakol, K. (2006). *Kıbrıslı Türkler ve Rumlar ayrılıkları kalıcı mı?* (2. baskı). Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Atasoy, A. (2011). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin nüfus coğrafyası. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(15), 29-62.
- Atasoy, A. (2012). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti köy yerleşmelerine coğrafi bir bakış. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(20), 265-284.
- Atun, A. F. (2008). *Kıbrıs'ın jeostratejik ve jeopolitik önemi*. TESAM Kültür Yayınları.
- Bilge, S. (1958). Jeopolitik. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 13(03), 150-174.
- Çelik, B. (2024). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tarihi. https://users.metu.edu.tr/kktctntm/KKTC_tarihi/
- Çeliksoy, E. (2021). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti merkezi idare ve yerel yönetim teşkilatı. 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 10(30), 579-592.
- Çivi, H. (2004). Dünden bugüne Kıbrıs. İ. Kalaycı (Ed.), *Kıbrıs ve geleceği ekonomi-politik bir tartışma* içinde (1. baskı, ss. 331-340). Nobel Yayınevi.
- Çolakoğlu, E. (2018). *Su politikaları bağlamında Kuzey Kıbrıs'ın bugünü ve geleceği*. Gazi Kitabevi.
- Davutoğlu, A. (2003). *Stratejik derinlik Türkiye'nin uluslararası konumu* (13. baskı). Küre Yayınları.
- Doğan, M., & Sertkaya Doğan, Ö. (2022). Türkiye'nin jeopolitiği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 5(2), 320-339. <https://doi.org/10.33712/mana.1159064>
- Orallı, L.E., Sula, İ.E., & Telli, B. (2024). *Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 50. yılı*. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları. https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/Kibris_Baris_Harekatinin_50_Yili.pdf

- Eker, K. (2020). Doğu Akdeniz. M.C. Oğultürk & G. Şahin (Ed.), *Jeopolitik düşünce büyük güçler ve Türkiye içinde* (ss. 371-411). Yeditepe Yayınları.
- Erdönmez, C. (2004). *Şer'iyye sicillerine göre Kıbrıs'ta toplum yapısı (1839-1856)* (Yayın No. 148530) [Doktora tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Erdönmez, C. (2005). Tarihi boyutuyla Kıbrıs. Ş. Kantarcı (Der.), *Kıbrıs laboratuvarı* içinde (1. baskı, ss. 1-17). Alfa Akademi.
- Erengin, P. (2019). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yönetsel coğrafyası. (Yayın No. 595078) [Yüksel lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Eslen, N. (2004). Kıbrıs'ın küresel ve Türkiye'nin güvenliği açısından jeostratejik önemi. İ. Kalaycı (Ed.), *Kıbrıs ve geleceği ekonomik-politik bir tartışma* içinde (1. baskı, ss. 91-96). Nobel Yayın Dağıtım.
- Esmer, A.Ş. (1975). Kıbrıs, dün, bugün, yarın. D. Manizade (Ed.), *Kıbrıs dün, bugün, yarın içinde* (ss. 75-81). Yaylacık Matbaası.
- Fly Kıbrıs Hava Yolları (2024). Fly Kıbrıs Hava Yolları'nın (Fly KHY) tanıtımı yapıldı. Fly Kıbrıs Hava Yolları. <https://flykhy.com/tr/basinodasi/incele/35>
- Gazioglu, A.C. (2002). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti. *Türk Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 26, 516-519. Erişim Mart 3, 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kuzey-kibris-turk-cumhuriyeti>
- Gertik, A. (2018). Kıbrıs'ta bir endüstriyel miras örneği "Lefke CMC madeni işçi yerleşkesi". *Yakın Doğu Üniversitesi Yakın Mimarlık Dergisi*, 1(2), 1-10.
- Güney, E. (2002). *Türkiye'nin Komşuları*. Çantay Kitabevi.
- Gürdeniz, C. (2023). *Jeopolitik fırtına*. Kırmızı Yedi Yayınları.
- Gürel, Ş.S. (2020). *Kıbrıs tarihi 1878-1960 kolonyalizm, ulusçuluk ve uluslararası politika* (1. baskı). İmge Kitabevi.
- Hacısalihoğlu, Y. (2006). Kuramsal ve kavramsal bir çözümleme: Mekân – güç – çatışma ve jeopolitik. *Türk Coğrafya Dergisi*, 47, 1-14.
- Hasgüder, M. (2018). *Kıbrıs siyasi el kitabı ve sözlüğü*. Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- İlhan, S. (1997). *Türkiye'nin ve Türk Dünyasının jeopolitiği*. (2. baskı). Ankara Üniversitesi Basımevi.
- İlseven, S. (2013). *Kıbrıs'ın beşerî, ekonomik ve siyasi coğrafyası*. Tipografart Basım Yayın.
- İlseven, S. (2020). *Kıbrıs fiziki coğrafyası*. Okman Printing Ltd.
- İlseven, S., Hıdırer, G., & Tümer, A. (2021). *Kıbrıs coğrafyası*. KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kalaycı, İ. (2004). KKTC'nin uluslararası ekonomik sisteme eklenmesi yolunda iki öneri: Tayvan ve Commonwealth modelleri. İ. Kalaycı (Ed.), *Kıbrıs ve geleceği ekonomik-politik bir tartışma* içinde (1. baskı, ss. 255-274). Nobel Yayın Dağıtım.
- Kantarcı, Ş. (2005). Kıbrıs'ta '70 bin kişilik' yeni bir 'Türk üssü' Kurulmalı. Ş. Kantarcı (Der.), *Kıbrıs laboratuvarı* içinde (1. baskı, ss. 207-214). Alfa Akademi.
- Karademir, M. (2021). KKTC'nin dünyaya açılmasında 'Tayvan modeli'. Ekovitrin. <https://www.ekovitrin.com/kktcnin-dunyaya-acilmasinda-tayvan-modeli>
- Karal, E.Z. (1943). *Osmanlı İmparatorluğunda ilk nüfus sayımı 1831*. T.C. Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü.
- Kavıracı, O., & Tellioglu, O. (2016). Türkiye-KKTC su temin projesi ve stratejik güvenliği. *Turkish Journal of Security Studies*, 18(3), 113-132.
- Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 50. Yıl Dönümüne Dair Karar (2024, 20 Temmuz). Resmî Gazete (sayı: 32607)
- Kıbrıs Türk Elektrik Kurumu. (2024). *KKTC'de elektrik üretim santralleri*. <https://www.kibtek.com/uretim/>
- Kılıçbeyli, E.H. (2005). Kıbrıs'ın jeopolitikası: Avrupa ve Avrasya için önemi. Ş. Kantarcı (Der.), *Kıbrıs laboratuvarı* içinde (1. baskı, ss. 19-32). Alfa Akademi.

- KKTC Anayasası (1985). KKTC Anayasası. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkezi Mevzuat Dairesi. <https://mevzuat.gov.ct.tr/>
- KKTC Devlet Planlama Örgütü. (2024). 2022 yerel yönetimler raporu. <https://www.devplan.org/Ar%C5%9Fiv/Yerel%20Y%C3%B6netimlerle/YY22.pdf>
- KKTC Meteoroloji Dairesi. (2025). Kıbrıs iklimi. <http://kkctcmeteor.org/meteorolojikbilgi/kibris-iklimi>
- KKTC Milli Eğitim Bakanlığı. (2025). İstatistikler. Yüksek Öğrenim ve Dış İlişkiler Dairesi. <http://yobis.mebnet.net/>
- KKTC Dışişleri Bakanlığı. (2025). Dış politika. <https://mfa.gov.ct.tr/tr/dis-politika/>
- KKTC İstatistik Kurumu. (2011). Nüfus sayımı 2011. <https://istatistik.gov.ct.tr/TEMEL-%C4%BOSTAT%C4%BOST%C4%BOKLER/N%C3%9CFUS-SAYIMLARI>
- KKTC İstatistik Kurumu. (2025a). İklim istatistikleri 2019- 2023. <https://istatistik.gov.ct.tr/HABERLER/%c4%b0klim-%c4%b0statistikleri-2019-2023>
- KKTC İstatistik Kurumu. (2025b). İstatistik yıllıkları. https://istatistik.gov.ct.tr/Portals/39/ISTATISTIK_YILLIGI_2023_1.pdf
- KKTC İstatistik Kurumu. (2025c). KKTC nüfus projeksiyonları 2019-2023. https://istatistik.gov.ct.tr/Portals/39/Proj_yayin_11_Kasim_2024_1.pdf
- KKTC İçişleri Bakanlığı. (2025). Kaymakamlıklar. <https://icisleri.gov.ct.tr/BAKANLIK/Kaymakamlar%C4%B1klar>
- Koç, R. (2022). Doğu Akdeniz'in yeni jeopolitiği ve Kıbrıs. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 132(260), 13-40. <https://doi.org/10.55773/tda.1123882>
- Koday, S. (1995). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yerleşmeler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (2), 1-16.
- Koday, Z. (1995a). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti'nin coğrafi özellikleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (2), 17-45.
- Koday, Z. (1995b). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Türkiye ile olan ulaşım faaliyetlerine coğrafi bir bakış. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (2), 47-69.
- Koday, Z. (1998). Kıbrıs'ın jeopolitik önemi. *Türk Coğrafya Dergisi*, 33, 419-428.
- Kovacı, O., & Kapan, K. (2022, Ekim 12-14). İki devlet tek başkent: Lefkoşa'nın şehir jeopolitiği. *TÜCAUM 2022 Uluslararası Coğrafya Sempozyum*, 411-419.
- Kumcuoğlu, E. (2022). *Kıbrıs ve diplomasi bir büyükelçinin gözünden (1987-1991)* (1. baskı). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kurtuluş, H., & Purkis, S. (2009). Kuzey Kıbrıs'a Türk göçünün niteliği ve göçmenlerin ekonomik sosyo-mekânsal bütünleşme sorunları, TÜBİTAK Proje No: 106K330.
- Kutay, C. (1975). Kilise devlet (Gennadios'dan Makarios'a...). D. Manizade (Ed.), *Kıbrıs dün, bugün, yarın* içinde (ss. 339-344). Yaylacık Matbaası.
- Maden Teknik Arama Genel Müdürlüğü (MTA). (2016, Eylül). Türkiye ve dünyada bakır. <https://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/bilgi-merkezi/maden-serisi/Bakir.pdf>
- Manizade, D. (Ed.). (1975). *Kıbrıs dün, bugün, yarın*. Yaylacık Matbaası.
- Mor, A., & Çitçi, M. (2011). KKTC'de kentleşme. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 12(18), 225-245.
- Önal, T. (2020). Kıbrıs meselesinin tarihi gelişimi ve Kıbrıs Türklerinin siyasi, hukukî ve sosyo-kültürel durumu. *Turkish Studies History*, 15(1), 193-208. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.41617>
- Özarslan, B. B. (2007). *Uluslararası hukuk açısından Kıbrıs sorunu ve Avrupa Birliği'nin yaklaşımı*. IQ Kültür Sanat.
- Özey, R. (2002). *Türkiye coğrafyası ve jeopolitiği*. Aktif.
- Özkul, A.E., Karamanoğlu, M., Akansoy, Y., Taş, R., & Selçuk, H. (2021). *Kıbrıs Türk tarihi 9*. KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayını.
- Özmen, S., & Seher Selin Özmen, S.S. (2018). Kıbrıs Türklerinin kökeni ve sosyo-kültürel özellikleri. *Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 2(3), 21-33.
- Öztürk, M. (2022). Bizans imparatorluğu ve İslâm Hilâfeti arasında paylaşılmayan ada: Kıbrıs (28-353/648-965). *Şarkiyat Mecmuası - Journal of Oriental Studies*, 41, 267-304.
- Öztürk, D. (2025). Orta Asya'da Güney Kıbrıs'ı tanıma yarışı. <https://www.cumhuriyet.com.tr/dunya/orta-asyada-guney-kibrisi-tanima-yarisi-2315939>
- Statistical Service of Cyprus (CYSTAT). (2021). Population. <https://www.cystat.gov.cy/en/SubthemeStatistics?id=46>
- Şahin, G. (2023). Ulaşım coğrafyası ve tarih perspektifinde Kıbrıs demiryolu/Cyprus railway from the perspective of transport geography and history. *Gelecek Vizyonlar Dergisi*, 7(1), 52-68. <https://doi.org/10.29329/fvj.2023.539.4>
- Şahin, İ., Şahin, C., & Öztürk, M. (2013). Barış Harekâtı sonrasında Türkiye'den Kıbrıs'a yapılan göçler ve tatbik edilen iskân politikası. *Turkish Studies*, 8(7), 599-630.
- Şenol, C. (2020). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin hidrografik yapısı, su sorunu ve çözüm önerileri. *Kıbrıs Araştırmaları Dergisi*, 21(45), 77-98.
- Şimşek, O., Arık, T., & Tağal, İ. (2021). *Doğu Akdeniz'in kilidi Kıbrıs*. Gece Kitaplığı.
- Tezkan, Y., & Taşar, M.M. (2013). *Dünden bugüne jeopolitik dünya ve Türkiye* (2. baskı). Ülke Yayınları.
- Tamçelik, S. (2011). Jeopolitik teoriler açısından Kıbrıs'ın önemi (The importance Of Cyprus Island in geopolitical theories). *Center for Turkish Studies Occasional Paper Series*. 3(1), 1-32.
- Tansi, D. (2004). Büyük Ortadoğu Projesi ve Annan Planı kapsamında Kıbrıs. İ. Kalaycı (Ed.), *Kıbrıs ve geleceği ekonomik-politik bir tartışma* (1. baskı, ss. 247-253). Nobel Yayın Dağıtım.
- Taşkıran, C. (2005). Kıbrıs meselesinde son durum ve muhtemel gelişmeler. Ş. Kantarcı (Der.), *Kıbrıs laboratuvarı* içinde (1. baskı, ss. 87-101). Alfa Akademisi.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2025). Kıbrıs. <https://www.mfa.gov.tr/kibris.tr.mfa>
- Tepealtı, F. (2023). *Deniz yetki alanlarının paylaşım sorunu ve Türkiye*. Pegem Akademi.
- URL 1: <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/dunya/washington-ankara-hattinda-alarm-abd-israil-ve-yunanistanla-turkiyeye-karsi-us-kuracak-tasari-kongreye-sunuldu-1107135>
- Yağız, Z.Ö. (1996). KKTC'nin beşerî coğrafyası. (Yayın No. 64800) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Yamaner, A. Ş. (2019). *1974 öncesi ve sonrası Kıbrıs*. S. Özsoy (Ed.), Pelin Ofset Ltd. Şti.
- Yılmaz, S. (2015). Jeopolitik ve jeostrateji. https://www.academia.edu/7648509/Jeopolitik_ve_Jeostrateji
- Uslu, N. (2022). *Kıbrıs bir çözümsüzlük sarmalı*. Orion Kitabevi.
- Üçışık Erbilin, S., & Şahin, G. (2014). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde balıkçılığın mevcut durumu sorunları ve çözüm önerileri. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 6(1), 87-109.